P9_TA(2021)0018

Zatknutie Alexeja Navaľného

Uznesenie Európskeho parlamentu z 21. januára 2021 o zatknutí Alexeja Navaľného (2021/2513(RSP))

(2021/C 456/12)

Európsky parlament,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Rusku, najmä uznesenie zo 17. septembra 2020 o situácii v Rusku: otrávenie Alexeja Navaľného [1],

— so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv, Európsky dohovor o ľudských právach (ďalej len „EDĽP“) a na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach,

— so zreteľom na Deklaráciu Organizácie Spojených národov o ochrancoch ľudských práv, ktorú Valné zhromaždenie OSN prijalo 9. decembra 1998,

— so zreteľom na Dohovor o zákaze vývoja, výroby, hromadenia a použitia chemických zbraní a o ich zničení (Dohovor o chemických zbraniach),

— so zreteľom na ústavu Ruskej federácie, a najmä na jej článok 2 a osobitne článok 29, ktorým sa chráni sloboda prejavu, a na medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv, ktoré sa Rusko zaviazalo plniť ako člen Rady Európy, Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej len „OBSE“) a OSN,

— so zreteľom na vyhlásenia predsedu Európskej rady a podpredsedu Komisie/vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (ďalej len „PK/VP“) zo 17. januára 2021 a predsedníčky Európskej komisie z 18. januára 2021 po zatknutí Alexeja Navaľného,

— so zreteľom na vyhlásenia vedúcich predstaviteľov členských štátov EÚ k zadržaniu Alexeja Navaľného po jeho príchode do Moskvy,

— so zreteľom na závery Európskej rady z 1. októbra 2020,

— so zreteľom na výsledok zasadnutia Rady pre zahraničné veci z 12. októbra 2020 a politickú dohodu o uložení reštriktívnych opatrení voči osobám spojeným s pokusom o vraždu Alexeja Navaľného,

— so zreteľom na rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) vo veciach Navaľnyj/Rusko zo 17. októbra 2017, Navaľnyj/Rusko z 15. novembra 2018 a Navaľnyj/Rusko (č. 2) z 9. apríla 2019,

— so zreteľom na globálny sankčný režim EÚ v oblasti ľudských práv, známy aj ako európsky Magnitského zákon, ktorý Rada prijala 7. decembra 2020,

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,

A. keďže Alexej Navaľnyj, vedúci ruský politik, právnik a protikorupčný aktivista, odhalil mnohé korupčné kauzy, ktoré sa týkali podnikov a ruských politikov, viedol niekoľko verejných protestov naprieč Ruskom a stal sa jedným z najefektívnejších lídrov ruskej opozície;

B. keďže Alexej Navaľnyj je jedným z najväčších vyzývateľov ruských orgánov a prezidenta Putina a svojim odhodlaním a odvahou predstavuje nádej pre všetkých v Rusku, ktorí sa domnievajú, že sloboda, demokracia, politický pluralizmus a zodpovednosť sú v ich krajine možné;

---

[1] Prijaté texty, P9_TA(2020)0232.

Štvrtok 21. januára 2021

C. keďže 17. januára 2021 bol Alexej Navaľnyj zatknutý na medzinárodnom letisku Šeremeťevo v Moskve po jeho návrate z Nemecka, kde sa liečil po tom, ako bol otrávený v Rusku, pričom mu bol odopretý prístup k jeho právnikom;

D. keďže Alexej Navaľnyj bol 18. januára 2021 odsúdený na 30 dní odňatia slobody až do súdneho pojednávania, a to počas bezprecedentného a náhle organizovaného výsluchu, ktorý sa uskutočnil na policajnej stanici bez prítomnosti právneho jeho zástupcu;

E. keďže počas čakania na návrat Alexeja Navaľného bolo zadržaných približne 70 osôb vrátane novinárov a jeho podporovateľov;

F. keďže Alexej Navaľnyj bol po tom, ako bol 20. augusta 2020 otrávený, prevezený do Nemecka so súhlasom ruských orgánov, aby mu bola poskytnutá liečba; keďže spoločnému projektu siete investigatívnych novinárov za účasti vyšetrovacieho tímu Bellingcat sa podarilo identifikovať niekoľkých páchateľov tohto otrávenia, pričom všetci sú agenti bezpečnostných služieb Ruskej federácie;

G. keďže lekári nemocnice Charité v Berlíne dospeli k záveru, že Alexej Navaľnyj bol otrávený nervovo paralytickou látkou zo skupiny nervových vojenských látok typu Novičok vyvinutých Sovietskym zväzom a Ruskou federáciou, ktoré sú dostupné len vojenským štruktúram a tajným službám v Rusku; keďže povahu otravy potvrdili viaceré laboratóriá v Nemecku, vo Francúzsku a Švédsku, ako aj Organizácia pre zákaz chemických zbraní (ďalej len „OPCW“);

H. keďže podľa Dohovoru o chemických zbraniach sa akékoľvek otrávenie jednotlivca použitím nervovo paralytickej látky považuje za použitie chemických zbraní a keďže použitie chemických zbraní kýmkoľvek za akýchkoľvek okolností predstavuje závažné porušenie medzinárodného práva a medzinárodných noriem v oblasti ľudských práv;

I. keďže EÚ spolu s medzinárodnými partnermi vyzvala ruské orgány, aby dôkladne vyšetrili pokus o vraždu Alexeja Navaľného s použitím zakázanej chemickej nervovoparalytickej látky, plne spolupracovali s OPCW s cieľom zabezpečiť nestranné medzinárodné vyšetrovanie a postavili zodpovedné osoby pred súd; keďže doteraz nedošlo k žiadnemu takémuto dôkladnému a nestrannému vyšetrovaniu zo strany ruských orgánov a Rusko výslovne zamietlo všetky výzvy na takéto vyšetrovanie;

J. keďže EÚ vzhľadom na to, že Rusko danú záležitosť nevyšetruje ani nespolupracuje s OPCW, 15. októbra 2020 uložila sankcie voči šiestim ruským štátnym príslušníkom a jednému subjektu zapojeným do tohto trestného činu;

K. keďže skutočnosť, že k pokusu o vraždu Alexeja Navaľného došlo počas príprav na ruské komunálne a regionálne voľby v septembri 2020 vrhá mimoriadne znepokojujúce svetlo na stav demokracie, základných slobôd a ľudských práv v krajine;

L. keďže Ruská federálna väzenská služba oznámila, že Alexej Navaľnyj je zadržiavaný až do súdneho pojednávania za porušenie podmienok skoršieho podmienečného trestu v súvislosti s takzvaným prípadom Yves Rocher, hoci sa zotavoval z pokusu o vraždu zorganizovaného ruskými orgánmi;

M. keďže v rozsudku zo 17. októbra 2017 ESĽP rozhodol, že Alexej Navaľnyj a jeho brat Oleg boli nespravodlivo odsúdení za finančné trestné činy v takzvanom prípade Yves Rocher v roku 2014 a že ruské súdy v tejto veci vyniesli „svojvoľné a zjavne neprimerané“ rozhodnutia, a uložil Ruskej federácii povinnosť zaplatiť obom bratom viac ako 80 000 EUR ako náhradu škody a nákladov;

N. keďže Alexej Navaľnyj bol už v minulosti napadnutý, zadržiavaný, zatknutý a odsúdený v snahe zastaviť jeho politickú a verejnú činnosť; keďže ruské orgány využili predchádzajúce politicky motivované odsúdenia Alexeja Navaľného na to, aby mu zabránili kandidovať v ruských prezidentských voľbách v roku 2018;

O. keďže 18. januára 2021 ruské orgány začali nové trestné konanie voči Alexejovi Navaľnému, v ktorom ho obvinili z podvodu v súvislosti s prevodom peňazí rôznym charitatívnym organizáciám;

P. keďže práva na slobodu myslenia a prejavu, združovania a pokojného zhromažďovania sú zakotvené v ústave Ruskej federácie; keďže Ruská federácia je signatárom Všeobecnej deklarácie ľudských práv a Európskeho dohovoru o ľudských právach a je členom Rady Európy, a preto sa zaviazala dodržiavať medzinárodné normy a zásady týkajúce sa právneho štátu, ľudských práv a základných slobôd;

Q. keďže podľa známej ruskej organizácie pre ľudské práva Memorial je v Ruskej federácii viac ako 300 politických a náboženských väzňov; keďže EÚ prejavuje solidaritu so všetkými disidentmi a ruskými občanmi, ktorí napriek ohrozeniu svojej slobody a životov a tlaku zo strany Kremľa a ruských orgánov naďalej bojujú za slobodu, ľudské práva a demokraciu;

R. keďže situácia týkajúca sa ľudských práv a právneho štátu sa v Rusku naďalej zhoršuje, pričom orgány sa systematicky snažia brániť slobode prejavu, obmedzovať slobodu združovania, mariť činnosť opozície, represívne reagovať na akékoľvek konanie zamerané na odhaľovanie korupcie a potláčať činnosť ruskej občianskej spoločnosti;

S. keďže porušovanie medzinárodného práva na Ukrajine a v Gruzínsku a štátom sponzorované vraždy a fyzické odstraňovanie opozičných vodcov, novinárov a ďalších osôb, ako to bolo v prípade Borisa Nemcova, Anny Politkovskej, Sergeja Magnitského a ďalších, zostali nepotrestané; keďže mnohé tieto pokusy o vraždu otravou a inými prostriedkami, ako aj odmietnutie spolupráce v súdnom konaní týkajúcom sa zostrelenia letu MH17 priviedli vzťahy s Ruskou federáciou na historicky najnižšiu úroveň;

T. keďže od decembra 2020 má Európska únia vo svojom súbore nástrojov globálny sankčný režim pre ľudské práva, ktorý je zacielený na zodpovedné osoby a subjekty, ktoré sa podieľajú na závažných porušeniach a zneužívaní ľudských práv na celom svete alebo sú s nimi spojené;

1. vyzýva na okamžité a bezpodmienečné prepustenie Alexeja Navaľného a všetkých osôb zadržaných v súvislosti s jeho návratom do Ruska, či už ide o novinárov, spolupracovníkov alebo občanov, ktorí ho prišli podporiť;

2. dôrazne odsudzuje zatknutie Alexeja Navaľného a jeho podporovateľov a politicky motivované represie zo strany ruských orgánov voči nemu, a to aj prostredníctvom využívania justičného systému; okrem toho odsudzuje pokus o jeho zavraždenie a vyjadruje hlboké znepokojenie nad zmenšujúcim sa priestorom pre politickú opozíciu, hlasy disidentov a občiansku spoločnosť v Ruskej federácii;

3. veľmi dôrazne odsudzuje správanie Ruskej federácie, ktoré považuje za nevhodné pre člena Rady Európy a OBSE, ktorý sa zaviazal dodržiavať základné slobody, ľudské práva a zásady právneho štátu zakotvené v EDĽP a Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach; nabáda Radu Európy a OBSE, aby prijali primerané opatrenia na posúdenie porušovania záväzkov prijatých Ruskou federáciou;

4. opätovne pripomína, že zadržiavanie politických oponentov je v rozpore s medzinárodnými záväzkami Ruska, a trvá na tom, aby sa súdnictvo odpolitizovalo a aby sa dodržiavali práva na spravodlivý proces a prístup k právnemu poradenstvu; vyzýva Výbor ministrov a členské štáty Rady Európy, aby využili právomoci zakotvené v článku 46 ods. 4 EDĽP a predložili ESĽP prípad porušenia povinnosti proti Ruskej federácii;

5. vyzýva ruské orgány, aby ukončili obťažovanie, zastrašovanie, násilie a represie voči nezávislým hlasom a disidentom tým, že skoncujú s prevládajúcou beztrestnosťou, ktorá už zapríčinila smrť mnohých novinárov, aktivistov, obhajcov ľudských práv a opozičných politikov, a aby zabezpečili, že títo ľudia budú môcť vykonávať činnosť bez strachu o svoje životy alebo životy svojich rodinných príslušníkov alebo priateľov;

6. domnieva sa, že pokus o vraždu Alexeja Navaľného a jeho okamžité zatknutie pri návrate do Ruska sú zamerané na odrádzanie od ďalšieho odhaľovania závažnej korupcie režimu a sú súčasťou systematického úsilia o umlčanie a odstránenie jeho osoby, ako aj politickej opozície a ďalších disidentov v krajine vo všeobecnosti, najmä so zreteľom nadchádzajúce parlamentné voľby, ktoré sa uskutočnia na jeseň 2021; domnieva sa, že režim tým odhaľuje svoje pohŕdanie vlastnými občanmi, bezohľadne sa snaží zostať pri moci a oberá ľudí o akúkoľvek šancu na demokraciu a slobodu; vyjadruje solidaritu s demokratickými silami v Rusku, ktoré sú verné myšlienke otvorenej a slobodnej spoločnosti;

7. zdôrazňuje svoje odhodlanie pozorne sledovať vývoj situácie Alexeja Navaľného a jeho fyzický i duševný stav, za ktorý sú výlučne zodpovedné ruské orgány;

8. odsudzuje opakované použitie chemických nervových paralytických látok Ruskou federáciou voči ruským občanom a pripomína, že použitie chemických zbraní za akýchkoľvek okolností predstavuje podľa medzinárodného práva, najmä Dohovoru o chemických zbraniach, odsúdeniahodný trestný čin; naďalej naliehavo vyzýva ruské orgány, aby poskytli OPCW úplné informácie o svojom programe Novičok a aby bezodkladne vyšetrili a postavili pred súd osoby zodpovedné za trestný čin spáchaný proti Alexejovi Navaľnému, a vyvodili voči nim zodpovednosť; opakuje svoju výzvu na medzinárodné vyšetrovanie prípadov porušovania medzinárodných záväzkov Ruska v oblasti chemických zbraní;

9. vyzýva Radu, aby na svojich nadchádzajúcich zasadnutiach zaujala aktívny postoj k tejto otázke a aby výrazne posilnila reštriktívne opatrenia EÚ voči Rusku, a to aj uložením sankcií jednotlivcom a právnickým osobám zapojeným do rozhodnutia o zatknutí a uväznení Alexeja Navaľného; domnieva sa okrem toho, že EÚ by v rámci globálneho sankčného režimu v oblasti ľudských práv mala uvaliť dodatočné cielené reštriktívne opatrenia voči všetkým osobám, ktoré sa priamo podieľali na útokoch voči nemu alebo nesú za ne zodpovednosť;

10. naliehа na Radu, aby zaviedla sankcie proti ruským oligarchom s prepojením na režim a členom vnútorného kruhu prezidenta Putina, ako aj mediálnym propagandistom, ktorí vlastnia aktíva v Európskej únii a môžu voľne cestovať do členských štátov; domnieva sa, že tieto sankcie by sa mali rozšíriť aj na ich najbližších rodinných príslušníkov; trvá na tom, že Európska únia by už nemala byť vítaným miestom pre ruské bohatstvo nejasného pôvodu;

11. vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby vypracovali novú stratégiu pre vzťahy EÚ a Ruska zameranú na podporu občianskej spoločnosti, ktorá podporuje demokratické hodnoty, právny štát, základné slobody a ľudské práva; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby kriticky preskúmali spoluprácu s Ruskom v rámci rôznych platforiem zahraničnej politiky a projektov, ako je Nord Stream 2, ktorého dokončenie musí EÚ okamžite zastaviť;

12. vyzýva ruskú vládu a Štátnu dumu, aby prepracovali právny rámec volieb a právne predpisy týkajúce sa zahraničných agentov a nežiadúcich organizácií tak, aby sa dosiahla pluralita a umožnili slobodné a spravodlivé voľby v súlade s medzinárodnými normami a vytvorili rovnaké podmienky pre opozičných kandidátov; požaduje, aby ruská vláda zaručila všetkým demokratickým stranám rovnaký prístup a rovnaké šance počas nadchádzajúcich volieb do Dumy, keďže nezaregistrovanie strán je zneužitím registračného postupu, ktorý ničí politickú súťaž a pluralitnú demokraciu; upozorňuje, že medzi ruským režimom a diktatúrou v Bielorusku dochádza k čoraz väčšiemu zbližovaniu postojov a taktiky; domnieva sa, že oba režimy sa obávajú rastúceho dopytu po zmene medzi obyvateľmi, a preto je pre ne manipulácia volieb vhodným politickým riešením;

13. vyjadruje poľutovanie nad tým, že Alexej Navaľnyj nemôže vystúpiť pred Výborom pre právne veci a ľudské práva Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (ďalej len „PACE“) 19. januára 2021, ako sa plánovalo, zatiaľ čo ruskej parlamentnej delegácií bolo nedávno umožnené vrátiť sa do PACE;

14. opätovne potvrdzuje svoju výzvu adresovanú Európskej službe pre vonkajšiu činnosť a členským štátom, aby naďalej pozorne monitorovali situáciu v oblasti ľudských práv v Ruskej federácii, a vyzýva delegáciu EÚ v Rusku a veľvyslanectvá členských štátov, aby pokračovali v monitorovaní súdnych konaní týkajúcich sa organizácií občianskej spoločnosti, opozičných politikov a aktivistov vrátane prípadu Alexeja Navaľného; vyzýva EÚ, aby zvýšila svoju podporu ruským disidentom, mimovládnym organizáciám a organizáciám občianskej spoločnosti, ako aj nezávislým médiám a spravodajcom;

15. vyzýva členské štáty EÚ, aby koordinovali svoje pozície voči Rusku a na bilaterálnych a multilaterálnych fórach s ruskými orgánmi vystupovali jednotne; okrem toho zdôrazňuje, že EÚ by mala využiť zmenu administratívy vo Washingtone na posilnenie transatlantickej jednoty pri ochrane demokracie a základných hodnôt pred autoritárskymi režimami; pripomína, že Európsky parlament stojí za ruským ľudom v jeho boji za základné slobody, ľudské práva a demokraciu;

16. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, Rade, Komisii, vládam a parlamentom členských štátov, Rade Európy, Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a prezidentovi, vláde a Štátnej dume Ruskej federácie.